

Паула Лайт

Страхлив ли е българинът?

Мисля, че е крайно време да разголим душите си пред огледалото на Истината. Всеки мъж, всяка жена, целият народ. И трябва да го направим честно. Нека не се опитваме да прикриваме с грим и руж бръчките и петната като застаряваща кокетка, а да видим всичко с широко отворени очи. Това, което харесваме и това, което ни отблъсква.

Та, страхлив ли е българинът?

Някога, преди около две хиляди тридесет и пет години, римлянинът Пилат Понтийски задал един много страшен въпрос, въпрос, на който не знаем отговора и до днес: „Какво е истина?“ Защото в човешкото съзнание, за жалост, истината има склонност да се раздвоява и дори да се разтройва. Всеки има своята истина и вярва от сърце, че тя е единствена, чиста и неоспорима.

Аз мисля, че по въпроса за страхливостта на българина има две истини и всяка от тях може да бъде доказана убедително.

Още от древни времена, от епохата, потънала в мъглата на времето, когато Аспарух повел хората си и прекосил Дунава, българите се славели като храбри и юначни войни. Битките, водени от Хан Крум, от Симеон Велики, Калоян и Иван-Асен в епохата на Първото и Второто българско царство, доказват това. Пред нас е треперела древната Византийска империя с хилядолетна традиция и сме разгромявали уж непобедимите рицари – кръстоносци. И до днес Балдуиновата кула се извисява като мълчалив свидетел на това славно събитие.

Българинът е имал силата и достойнството да отстоява себе си, своя род, език и вяра и във времена на робство, погром и гнет. Песните и легендите за хайдушките чети ни напомнят това.

Страхливец ли е бил човекът, който е възкликнал: „Море, воеводо, глава си давам, Яна не давам на турска вяра!“ Или оня хайдутин, пожелал, когато го бесят, ризата му да се белее? Нима е страхлива девойката от нос Калиакра, скочила в бездната, за да запази честта си? Или онова българско момиче, изпълнено с нежност и копнеж към живота, поискало да го заровят в гроб с прозорци? Нима не е смела Гергана, отказала изкушенията на турския везир и защитила смело земята си, рода си и любовта си?

Кръвта, попила в земята на Батак, не е кръв на страхливци. Не познавам по-безумна проява на смелост и мъжество от постъпката на простия, обикновен занаятчия, на име Кочо.

Възможна ли е по-дивна храброст от делото на встаниците, тръгнали да събарят могъщата военна империя с черешови топчета и саби? Нима онова кърваво писмо е написано от ръката на страхливец? А какви

други, освен безумни храбреци са онези, които, начело с воеводата си, Ботев, прекосили Дунава и дошли да мрат за Родината?

Нужно ли е да напомням за храбрите опълченци, защитили стратегическия проход без оръжие, без друго, освен несломимата си воля да устоят и издържат? Наистина орли!

В Балканската война нашите мъже, без оръжия, без снаряжение, без топли дрехи и храна, продадени от политици-гешефтари, са се сражавали и са умирали за Отечеството така, че слисали цяла Европа.

А този наш поет, писал светли стихове за народа си ден, преди да изпълнят смъртната му присъда? Малко народи са способни да излъчат син, който спокойно да заяви пред лицето на смъртта: „Аз паднах, друг ще ме смени и толкоз! Какво тук значи някаква си личност?“

И в най-новата ни история, изтезавани, измъчвани и унижавани, давани за храна на свинете, в „Слънчев бряг“ и Белене са умирали български мъже, но не са се отрекли от своята вяра в демокрацията и свободата.

Притежаваме и друг вид смелост, характерна за народите с тежка, драматична и трагична историческа съдба.

Това е смелостта да оцелееш, въпреки всичко, която е кръст, много по-тежък за носене. Могъщият дъб е смел и устоява на бурята и мълниците, но тревата, с крехките си и раними стръкчета, която, ако трябва, е способна да пробие и асфалт, и бетон, е по-смела от него.

Въпреки опитите на ромеите да превърнат България в протекторат на Византия, сме оцелели.

Оцелели сме и през няколкото столетия робство, с превити гърбове, със синила от бича, с непосилни данъци и ангария, с потъпкана култура и език и с натрапвана ни със сила чужда религия.

Оцелели сме от безумните идеи на фашизма и сме сред малкото народи, спасили своите евреи.

Оцелели сме през десетилетията на лудостта на социализма и сме съхранили традициите си, същността си, багрите си като народност. Не сме се превърнали в послушен придатък на Болшевишка Русия.

Оцеляваме и сега, при най-бездушните и предателски правителства в цялата ни история, в глад, унижение и геноцид. Жените ни напускат дом и челяд, за да слугуват на чужди, но оцеляваме. Децата ни всяко лято отиват на гурбет, та да могат да съберат средства, за да се учат и, все пак, не сме изчезнали, не сме се заличили.

Тогава, когато ще рухнат дворци и кули, грандомания и фалшиви идоли, надменност и нечестно придобито богатство, тревата ще остане.

Тя винаги оцелява.

Мисля, че дотук успех да ви убедя, че у нас има прояви и народопсихологически черти, които заслужават дълбок поклон. Доказвах, че не сме опетнили лъва върху герба на своето знаме, нито сме изгубили правото си да го носим.

Но нека обърнем сега и другата страна на монетата и да обсъдим втората истина, която също може да бъде защитена с убедителни аргументи. Според нея, българинът е страхлив, с превит гръбнак, робски покорен и неспособен да воюва за кауза и да защитава своите права и интереси. Нека видим „тъмната страна на луната“.

През изминалите векове, българинът е култивирал и една твърде пластична робска психика. Онази, която се изразява чрез поговорката: „Преклонената главичка сабя не я сече.“ Изразява се, също, чрез хляба и солта. В старите хроники съм чела, че някои боляри посрещали ромеите с хляб и сол. Възможно е с хляб и сол, на места, да са били поздравявани и турските орди, въпреки че това не е отбелязано в хрониките. На 09.09.1944 г. сме посрещнали с хляб и сол съветските окупатори тогава, когато поляците се опитвали да воюват срещу танковете със саби, но не погазили националната си чест. Този страх за кожицата и за килипира ни е преследвал през цялата ни история като зловонна духовна миазма.

Заради него само в уставите на българските хайдушки чети е предвидено наказание за четник, който наруши положената клетва и се върне на село, при жената и децата. Другите поробени народи – сърби, гърци и румънци просто не са допускали, че такива случаи са възможни, за да ги отбележат в уставите на четите си.

Пак страхът е накарал раята да забрави решимостта си да воюва до последна капка кръв в Априлското въстание. Само шепа селища спазиха обета си, а другите се изпокрили с преклонени глави, като плъхове.

Апостолът на свободата, Васил Левски, е бил конвоиран до София от нелепо малък брой заптиета, но никой не се е опитал да го освободи.

Когато четата на Ботев стъпила на българската земя и я целунала, сънародниците им ги посрещнали настръхнали враждебно и никой не се присъединил към тях. Съществува дори зловеща мълга, че Ботев не е загинал от турски куршум.

Особено патетични бяха този страх и нагаждачество в епохата на социализма. Сега говорим колко бунтовно сме били настроени, колко големи дисиденти сме били и как са ни репресирали за бунтовните ни идеи. Нищо подобно! Лъжа! Всички бяхме по-послушни и уплашени и от овце. Крачехме в стройни редици и възторжено поздравявахме

комунистическите вождове. Едва не целувахме болшевишките ботуши и дори лудите не се осмеляха да протестират.

Съществува един зловещ анекдот за този период от развитието ни:

Спорели способен ли е българинът да изтърпи всичко и да се преклони пред всеки по-силен. Накрая събрали хората и обявили, че на другия ден ще ги бесят. Само един вдигнал ръка за въпрос и то, за да попита сами ли трябва да си носят въжетата.

А сега? Опустошиха земята ни и я превърнаха в сметище и пепелище. Старците и децата гладуват. Младежите ни напуснаха родината. Жените ни слугуват и превиват гръб пред чужди. Изсмукаха и последната капка кръв. Шепа охранени политици, срастнали се с мафията, дирижирани от новоспециализирани агенти на Държавна сигурност, ограбват и последните зрънца на народното богатство. Изгубихме спестяванията си, продадохме домовете си, натирихме децата си на ангария. Къде сте, български мъже? Защо мълчите? Докога ще търпим този хаос и това безчинство? Докога? Простете ми, но истината е, че лицата ни все повече добиват овчи облик и се чудя как не сме се покрили с вълна! Иначе достатъчно търпим да ни доят.

Нещо повече – страхуваме се да работим, да творим, да се жертваме, да мечтаем. Една лабораторна мишка има повече мъжество. Страх ни е дали ние ще сме на далавера, да не бъдем „минати“, да не би да извършим нещо за някого, без да получим друго в замяна.

Страх, страх, страх!

Е, и? Кое е истинското ни лице? Дали сме войни – лъвове, българи – орловци, неустрашими герои или смирена рая, страхливи плъхове, овче стадо? Къде е разделната линия между двете ни същности и коя от тях ще надделее?

Ще ви кажа. В дъното на всичко грозно и зло стои егоизмът. Егоистът е страхливец по презумпция, защото за него няма нищо свято, освен собствената му драгоценна личност. Той ще осъди брата и сестра си за парче земя и ще натири майка си в старчески дом. Заради себе си, ще пожертва семейството си. Пак той ще остави дечица и старци да мрат от глад, ще мами, ще лъже и краде, та да може неговите деца да са добре, къщата му да е палат, а банковата му сметка – издута от комиссионни и корупционна плячка. Заради семейството си, егоистът ще жертва народа си. Ако трябва да стори наистина нещо хубаво, светло и безкористно, дори и да няма особен риск, ще се свре в дупката си и ще бездейства.

Докато този егоизъм битува сред нас, България е застрашена от черна гибел и забрава. Ако не се преборим с тази наша черта, всички

заедно ще потънем в блатото – безродни номади, слуги на други народи, нищожества.

Има, обаче, светли моменти, когато нещо в българската душа разцъфтява и ражда плодове. Мигове на вяра, мечти и идеали. Мигове на саможертва. Тогава си спомняме, че сме част от едно цяло, от една национална душа. Тогава разбираме, че има неща, за които си струва и да живеем, и да умрем. Усещаме, че всяка човешка смърт ни намалява, а всяка детска сълзица ни жигосва със срамно петно. Спомняме си думите на Кенеди: „Не питай какво може да направи за теб страната ти, а какво ти можеш да направиш за нея!“ В такива мигове вярваме, че можем да изгоним от историята си тлъстите, цинични и самозабравили се нищожества, които, близо десетилетие ни управляват. После да запретнем ръкави и да заработим така, че земята ни да замирише на пот. Да възкресим националната душа и да можем да се поглеждаме в огледалото с усмивка.

И знаете ли от какво единствено се страхувам истински?

От самия страх...

КРАЙ

© 2008 Паула Лайт

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9530>]